

Final adoption by the UN General Assembly on 19.12.2011 (General Assembly resolution 66/137)

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni inimõiguste hariduse ja koolituse deklaratsioon

ÜRO Peaassamblee,

taaskinnitades ÜRO harta eesmärke ja põhimõtteid, mille kohaselt tuleb edendada ja propageerida kõigi inimeste kõigi inimõiguste ja põhivabaduste austamist, olenemata rassist, soost, keelest ja usulistest tõekspidamisest;

taaskinnitades ka, et iga inimene ja ühiskonna organ peab selgitus- ja haridustööd tehes edendama austust inimõiguste ja põhivabaduste vastu;

taaskinnitades samuti, et kõigil on õigus saada haridust, mille andmisel keskendutakse isiksuse ja eneseväärikuse täielikule väljakujundamisele, mis võimaldab igal inimesel tulemuslikult osaleda vabas ühiskonnas ja edendab kõikide riikide, rasside, rahvuste ja usurühmade vastastikust mõistmist, sallivust ja sõprust, ÜRO tegevust rahu ja julgeoleku tagamisel ning arengu ja inimõiguste edendamisel;

taaskinnitades, et nagu inimõiguste ülddeklaratsioonis, rahvusvahelises majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste paktis ning teistes inimõigustealastes dokumentides on sätestatud, on riikidel kohustus hoolitseda selle eest, et hariduse andmisel püütaks suurendada austust inimõiguste ja põhivabaduste vastu;

tunnistades inimõiguste hariduse ja koolituse suurt tähtsust kõigi inimõiguste edendamise, kaitsmise ja tulemusliku kasutamise soodustamisel;

taaskinnitades 1993. aasta Viini inimõiguste maailmakonverentsil esitatud üleskutset, et kõik riigid ja institutsioonid lisaksid kõigi õppeasutuste õppekavva inimõigused, humanitaarõiguse, demokraatia ja õigusriikluse, ning deklareerides, et inimõiguste haridus peaks sisaldama rahu, demokraatiat, arengut ja sotsiaalset õiglust (nagu on sätestatud rahvusvahelistes ja piirkondlikes inimõiguste dokumentides), et saavutada ühine arusaam ja teadlikkus, mille abil suurendada inimõigustega arvestamist kogu maailmas;

tuletades meelde 2005. aastal toimunud maailma tippkohtumise tulemusi, milles riigipead ja valitsusjuhid toetasid inimõiguste hariduse edendamist kõikidel tasanditel, sealhulgas üleilmse inimõiguste hariduse programmi elluviimise teel, ja ärgitasid kõiki riike algatama sellesisulist tegevust;

kannustatuna soovist anda rahvusvahelisele üldsusele jõuliselt märku vajadusest suurendada jõupingutusi inimõigustealase hariduse ja koolituse valdkonnas, nii et kõik sidusrühmad võtaksid endale ühised kohustused, *esitab alljärgneva deklaratsiooni:*

Artikkel 1

1. Kõigil on õigus teada, otsida ja saada infot kõikide inimõiguste ja põhivabaduste kohta ning saada inimõiguste haridust ja koolitust.
2. Inimõiguste haridus ja koolitus on hädavajalik, et edendada üldist austust kõigi inimeste kõigi inimõiguste ja põhivabaduste vastu kooskõlas inimõiguste üldisuse, jagamatuse ja omavahelise seotuse põhimõtetega.
3. Kui inimene saab realselt kasutada kõiki inimõigusi, eelkõige õigust haridusele ja teabele, saab ta ka inimõiguste haridust ja koolitust.

Artikkel 2

1. Inimõiguste haridus ja koolitus hõlmab igasugust haridust, koolitust, teavitust, teadlikkuse suurendamist ja õppimist, mille eesmärk on edendada üldist inimõiguste ja põhivabaduste austamist ja järgimist, mis aitab muu hulgas vältida inimõiguste rikkumisi, sest inimesed saavad selleks vajalikud teadmised, oskused ja arusaamise ning neil kujuneb vajalik suhtumine ja käitumine, et suuta aidata kaasa üldise inimõiguste kultuuri loomisele ja edendamisele.
2. Inimõiguste haridus ja koolitus hõlmab alljärgnevat:
  - a) inimõiguste kohta antav haridus ja koolitus, mille raames jagatakse teadmisi ning kujundatakse arusaamist inimõigustega seotud normidest ja põhimõtetest, nende aluseks olevatest väärtustest ja nende kaitsmise mehhanismidest;
  - b) inimõiguste kaudu antav haridus ja koolitus, mille raames õpitakse ja õpetatakse sellisel viisil, et austatakse nii õpetajate kui ka õppijate õigusi;
  - c) inimõiguste nimel antav haridus ja koolitus, mille raames võimestatakse inimesi kasutama oma õigusi ja austama teiste õigusi.

Artikkel 3

1. Inimõiguste haridus ja koolitus on elukestev protsess, mis hõlmab kõiki vanuserühmi.
2. Inimõiguste haridus ja koolitus puudutab kogu ühiskonda, sealhulgas koolieelset, põhi-, kesk- ja kõrgharidust (arvestades vajaduse korral akadeemilise vabadusega) ning kõiki hariduse, koolituse ja õppimise liike, olgu see avalik-õiguslik, era-, formaal-, informaalne või mitteformaalne haridus. See sisaldab muu hulgas kutsekoolitust (eelkõige koolitajate, õpetajate ja riigiametnike koolitamist), täiendusõpet, rahvaharidust ning üldsuse teavitamist ja rahva teadlikkuse suurendamist.
3. Inimõiguste hariduses ja koolituses tuleb kasutada sihtrühmadele sobivat keelt ja metoodikat ning arvestada nende konkreetsete vajaduste ja oludega.

Artikkel 4

Inimõiguste hariduse ja koolituse aluseks peavad olema inimõiguste ülddeklaratsiooni ning teiste asjaomaste lepingute ja dokumentide põhimõtted, et:

a) suurendada teadlikkust ja arusaamist üldistest inimõigustega seotud normidest ja põhimõtetest, samuti inimõiguste ja põhivabaduste kaitsmise tagatistest rahvusvahelisel, piirkondlikul ja riiklikul tasandil ning suurendada ka nende normide, põhimõtete ja tagatiste aktsepteerimist;

b) arendada välja üldine inimõiguste kultuur, kus kõik tunnevad oma õigusi ja kohustusi seoses teiste isikute õigustega, ning edendada inimese arengut vaba, rahumeelse, pluralistliku ja kaasava ühiskonna vastutustundliku liikmena;

c) püüelda kõigi inimõiguste reaalse kasutamise poole ning edendada sallivust, mittediskrimineerimist ja võrdsust;

d) tagada kõigile võrdsed võimalused, tehes kättesaadavaks kvaliteetse inimõiguste hariduse ja koolituse, ilma et kedagi diskrimineeritaks;

e) aidata ära hoida inimõiguste rikkumisi ning soodustada võitlust igasuguse diskrimineerimise, rassismi, stereotüüpide ja vihale õhutamise ning nende aluseks olevate kahjulike tõekspidamiste ja eelarvamuste vastu ning nende väljajuurimist.

Artikkel 5

1. Nii avalik-õiguslike kui ka erakoolitajate pakutava inimõiguste hariduse ja koolituse aluseks peavad olema võrdsuse, inimväärikuse, kaasamise ja mittediskrimineerimise põhimõtted, eelkõige poiste ja tüdrukute ning meeste ja naiste vahelise võrdsuse põhimõte.

2. Inimõiguste haridus ja koolitus peavad olema kättesaadavad kõigile ning neis tuleb arvestada haavatavas ja ebasoodsas olukorras inimeste ja elanikkonnarühmade, sealhulgas puuetega inimeste eriprobleeme, takistusi, vajadusi ja ootusi, et soodustada võimestamist ja inimarengut, aidata kaotada kõrvalejätmise ja -jäämise põhjusi ning võimaldada igaühel kasutada kõiki oma õigusi.

3. Inimõiguste haridus ja koolitus peaks kaasama ja rikastama ning saama inspiratsiooni eri riikide ühiskondade, uskude, kultuuride ja tavade mitmekesisusest, mis kajastub inimõiguste universaalsuses.

4. Inimõiguste hariduses ja koolituses tuleb arvestada erinevate majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste oludega, edendades samal ajal kohalikke algatusprojekte, et kõik tunneksid, et iga inimese kõigi inimõigustega arvestamine on meie ühine eesmärk.

Artikkel 6

1. Inimõiguste haridus ja koolitus peab saama kasu uuest info- ja kommunikatsioonitehnoloogiast ja meediast ning kasutama seda kõigi inimõiguste ja põhivabaduste propageerimiseks.
2. Tuleb ärgitada kasutama humanitaaraineid inimõiguste koolituse ja teadlikkuse suurendamise vahendina.

Artikkel 7

1. Riikide ja asjaomaste riigiasutuste esmane ülesanne on tagada inimõiguste haridus ja koolitus, mis on välja töötatud ja mida pakutakse osaluse, kaasamise ja vastutustundlikkuse õhkkonnas, ning seda edendada.
2. Riigid peavad looma turvalise ja soodsa keskkonna kodanikuühiskonna, erasektori ja teiste asjaomaste sidusrühmade kaasamiseks inimõiguste haridus- ja koolitustegevusse, kus on täielikult kaitstud kõigi, sealhulgas protsessis osalejate inimõigused ja põhivabadused.
3. Riigid peavad nii eraldi kui ka rahvusvahelises koostöös ja rahvusvahelise abiga võtma meetmeid, et tagada kõiki kättesaadavaid võimalusi kasutades inimõiguste hariduse ja koolituse järjest suurem pakkumine sobival viisil, kaasa arvatud seadusandlike ja halduslike meetmete ja poliitikavahendite vastuvõtmise teel.
4. Riigid ja asjaomased riigiasutused peavad tagama riigiametnikele, riigiteenistujatele, kohtunikele, õiguskaitseorganite töötajatele ja sõjaväelastele piisava inimõiguste koolituse ning vajaduse korral ka rahvusvahelise humanitaarõiguse ja rahvusvahelise kriminaalõiguse koolituse ning edendama piisava inimõiguste koolituse andmist õpetajatele, koolitajatele ja teistele haridustöötajatele ja eraisikutele, kes tegutsevad riigi nimel.

Artikkel 8

1. Riigid peavad töötama sobival tasandil välja inimõiguste hariduse ja koolituse pakkumise strateegiad ja poliitika ning vajaduse korral ka tegevuskavad ja programmid või soodustama nende väljatöötamist. Näiteks võiks selle hariduse ja koolituse lisada koolide ja koolituste õppekavadesse. Seda tehes tuleb järgida üleilmset inimõiguste hariduse programmi ning konkreetseid riiklikke ja kohalikke vajadusi ja prioriteete.
2. Selliste strateegiate, tegevuskavade, poliitika ja programmide väljatöötamises, elluviimises, hindamises ja täitmise järelevalves peavad osalema kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas erasektor, kodanikuühiskond ja riigisisised inimõigusorganisatsioonid, ning vajaduse korral tuleb soodustada mitme sidusrühma ühistegevust.

Artikkel 9

Riigid peavad Pariisi põhimõtteid järgides edendama sõltumatute toimivate inimõigusorganisatsioonide loomist, arendamist ja tugevdamist ning mõistma, et riigisestel inimõigusorganisatsioonidel võib olla suur osa (vajaduse korral ka kooskõlastaja roll) inimõiguste hariduse ja koolituse edendamisel, muu hulgas teadlikkuse suurendamise ning asjaomaste avaliku ja erasektori osaliste kaasamise teel.

Artikkel 10

1. Paljudel ühiskonnas osalejatel, muu hulgas haridusasutustel, meedial, peredel, kohalikel kogukondadel, kodanikuühiskonna organisatsioonidel (sealhulgas vabaühendustel), inimõiguste kaitsjatel ja erasektoril, on inimõiguste hariduse ja koolituse edendamisel ja pakkumisel tähtis roll.

2. Kodanikuühiskonna organisatsioone, erasektorit ja teisi asjaomaseid sidusrühmi ärgitatakse tagama oma töötajate piisav inimõiguste haridus ja koolitus.

Artikkel 11

ÜRO ning teised rahvusvahelised ja piirkondlikud organisatsioonid peavad pakkuma oma tsiviilisikutest töötajatele ning nende organisatsioonide ülesandel tegutsevatele sõjaväelastele ja politseitöötajatele inimõiguste haridust ja koolitust.

Artikkel 12

1. Igal tasandil toimiv rahvusvaheline koostöö peab toetama ja suurendama riikide jõupingutusi (vajaduse korral ka kohalikul tasandil) inimõiguste hariduse ja koolituse tagamisel.

2. Rahvusvahelise, piirkondliku, riikliku ja kohaliku tasandi kooskõlastatud, üksteist täiendav tegevus soodustab inimõiguste hariduse ja koolituse tagamise tulemuslikkust.

3. Tuleb edendada inimõiguste hariduse ja koolituse valdkonna projektide ja ettevõtmiste vabatahtlikku rahastamist.

Artikkel 13

1. Rahvusvahelised ja piirkondlikud inimõiguste tagamise organid peavad oma mandaadi piires arvestama oma töös inimõiguste hariduse ja koolitusega.

2. Riike ärgitatakse lisama inimõiguste tagamise organitele esitatavatesse aruannetesse sobival juhul teavet inimõiguste hariduse ja koolituse valdkonnas vastu võetud meetmete kohta.

Artikkel 14

Riigid peavad võtma sobivaid meetmeid, et tagada käesoleva deklaratsiooni tulemusliku rakendamise ja täitmise järelevalve, ning eraldama selleks vajalikke ressursse.

[United Nations Declaration on Human Rights Education and Training](#)

Klikki inglise versiooni -> saadab sinna: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/467/04/PDF/N1146704.pdf?OpenElement>